

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№ 212 (11410)

1980 чылдың сентябрь 11, четверг

1986 чылда
УРДУСТЕТТЕР

Өрткө 2 руб.

ОТЧЁТТАР БОЛГАШ СОҢГУЛДАЛАР

СЭКП-нин XXVI съездинге белетилген бир эң кол чугула кезээ — партия организацияларының отчёттар болгаш соңгулдалар болур. Ол кампания, бүгү чурттаазында ышкыш, бистиң республикада база эгелээш. Партияның чех организацияларының болгаш партбөлүктөргө ыңдыг хуралдар колдуунда доозулган. Олар коммунисттерин беким ийкейи-биле, ажил-херекчи, принципалдыг байдалга эрткелээш. Амгы үеде партия эге организацияларында отчёт-соңгулдалыг хуралдар эгелеп турар.

Коммунисттер бодунун, организациязының отчёттук үеде чоруудун келген хей талаалыг организандык болгаш политиктиг ажил чорудулганын анализтеп, принципалдыг өзү-биле чугулаашышпаан, кол кичээгенин СЭКП-нин XXV съездинин болгаш партия Топ Комитетинин оң дооразындагы Пленумдарының шийитпирлерин боттандырыңгың база СЭКП-нин XXVI съездинге белетилген талазы-биле айтырыгыларын угландырып турар.

Казах ССР-ниң болгаш Казахстанның Компартиязының 60 чыл болган оюнга тураскааткан байылыг хуралына СЭКП ТК-ның Чингине секретары ш. Л. И. Бронин партия организацияларының отчёттар болгаш соңгулдалар чугула политиктиг кампания дээрзин демдеглээш, мынча дээш: «Ук кампания — улуг школа, коммунист бурзунга университет болур».

Партияны политиктиг ажилдың хей талаалыг айтырыгларының, боттарының, организацияларының талазы-биле коммунисттерин санал-оналдары, болалдары, ажил-херектин эрге-ажыктарына үндээлээш принципалдыг шугумчул болгаш бот-шугумчул партияны амыдыралды улам байылар».

Парторганизация бурзунда кылдырган чүүлдерин болуучогуру-биле үнелешпаан, оң-биле кады ажил-херекте чедир кылдырмаан чүүлдерин, четпестерин шугумчулукчу өзү-биле көрүп, оңу чаладырыңгың аргаларын ол хуралдарга айтыр умурлуг. Улетпүрө, тууга, транспортта болгаш кааза ажил-агында база улус ажил-агының өскө-даа адырларында коммунисттер боттарының хуралдарына бодурулгенин ажилың бодидеринин болгаш ажилдың шынарын экиндеринин айтырыгларын кичээлгенин төвүнге тургускаш, партияны организандык болгаш политиктиг ажилдың деңгемин бедидеринин улуг кичээлгенин угландырып турар.

Мында № 48 тууга эргелелинде парторганизацияның болгаш Улуг-Хемин, Арыг-Бажының, Бай-Тайгага «Тээли» совхозтук Эр-Хаван сүт-бараан фермазынга, «Кара-Хөл» совхозтук машина-трактор мастер-сканалыга, Эрзинин амырал хандарыга комбинатында болгаш өскө-даа черлерге баштай болгаш оңот-соңгулдалыг хуралдар организастыг бедик деңгемге, принципалдыг шугумчулукчу байдалыга, коммунисттерин ийкейлиг кичиргилгези-биле эрткелээш.

Оң-биле чергелештир чамдык партия эге организацияларына эртен хуралдар чогуур белетиле чок, отчёт илгелелинде ханы анализ кылдырмааның дугайында мэдээлдер республика солундарына кээп турар. Чадааның амырал хандарыга комбинатында партия эге организациязының хуралы белетиле чок эртен. Ол ышкыш эртен чылдың практиканын алырга Каа-Хемин, Кызыл хоорайның болгаш өскө-даа райондарының партия организациялары отчёт-соңгулдалыг хуралдары эрттеринин графигин барымдалааш, оларны өскө хүннерге кайы хамаан чок чылдыр таварылгалар база тургулаш.

Амгы отчёт-соңгулдалыг кампанияга үстүнде дег четпестерин болуурбас дээш партия комитеттери, ылаңгыя оларның организациязын кичиргилгези хемчеглерин алыр умурлуг. Отчёт илгелелдер партия организациязының болгаш коллективтик амыралының бүгү талааларын көргүсөөш ханы анализтеп, принципалдыг болур умурлуг. Илетиледе коммунисттер бот-боттарына бедик негелдеп, шугумчулукчу болгаш бот-шугумчулукчу үндээлээш, ажил-херекчи өзү-биле ийкейлиг чугулаашып көрү ыңдыг таарымчалыг байдалды тургустурар.

Парторганизация бурзунда ат-алдары, массага оң салдарының күжү — чугула соңгулдалыг организандар эвес, үчүдүндү турар коммунист бурзунуң бодурулгелер, хей-ниити амыралында ийкейлиг кичиргилгезинде база амырал-чуртталгага телептиг улгегер-чичээлден, оларның ажилыга болгаш даанган херезинге харысалгазында болгаш ботидекейинден дорт хамаарып. Бо чугула кампанияның үезинде партияны хурулеленин шынар составын экиндеринин база быыгаларының, коммунисттерин бодурулгенин шийитпирлиг үчүстөргө таарыштыр тургузарының, кадрларны шийли алырының болгаш кичиргилгезинин, күүселденин контролюн болгаш хыналдазын улам сайыраңгайдып, дээштин бедидеринин айтырыгларын бүгү талаалыг сайгарып көрү эрге-жон чугула. Оон аңгыда Советтерде, профсоюздеринде, комсомолда болгаш өскө-даа хей-ниити организацияларында коммунисттерин ажил-чорудулганын анализтеп, оларның ажилын улам ийкейлигдер херек.

«Идеологтук, политика-нижизиндигелиг ажилды улам ыңай экиндер дугайында» СЭКП ТК-ның доктаалын боттандырап талазы-биле партия эге организацияларының ажил-чорудулганынче улуг кичээлгези салдынар апаар. Күш-ажылчы коллективтерде политиктиг, күш-ажылчы болгаш мөзү-шынар кичиргилгезинин байдалын, коммунисттерин болгаш ажил-ишчилеринин политиктиг медерелинниң өзүлгезинин болгаш күш-ажылчы ийкейинин дугайын тодоргай сайгарып көрү чугула.

Партия эге организациязының организандык болгаш политиктиг ажилының деңгемин партияны удуруттулган кол хамаарып апаар. Ыччангаш партияны соңгулдалыг организандык составыга ат-алдарыг, политика талазы-биле шырач билгилг болгаш инициативалыг коммунисттер кирген тургустуу дээш сагыш салыр херек.

СЭКП хооромунуң болгаш районнарның талазында бо чугула кампанияга чогуур кичээлгези салып, отчёт-соңгулдалыг хуралдарыны белетизиринин болгаш эрттерининге тодоргай дуузын көргүсөөш таварылгада, олар бедик идеялыг, организастыг деңгемге эртер дээрзин мурунда чылдарының практиказы көргүсөөш.

Партияны күштеринин көрүлдээш — отчёт-соңгулдалыг хуралдар партия эге организацияларының дайынчы арга-шынээш күштелдиринин, коммунисттерин политиктиг болгаш күш-ажылчы ийкейинин бедидеринин, СЭКП-нин XXVI съездинин телептиг учуру дээш чарыштыг тугун улам бедик тууарына мүчүлүг идигин базар.

Республиканын ажил-ишчилери! Съезд мурнунун социалистиг чарыжының тугун бедик тудалыңар.

Чылдыын — ноябрь 7 - де

Республиканын мурнакчы бодурулгелеринин бирээш — Кызылдың сүт комбинаты ону беш чылдын сөөлү чымынч планын бо чылдың ноябрь 7-де күүсөдүр деп бедиктен социалистиг хулаалгени алган. Ол эгелээшкенин СЭКП обкомунун бюрозунга дөткөш.

Комбинат бо чылдын эртен сес айларында продукция бодурулгенин 103,9 хуу боттандырган. Ол үенин дургузунда пландан ажык мал саржаа кылырын чээрби тонна ажык күүсөдүр. Сүт продукцияларын пландан ажык 541 тоннаын кылып үндүргөш.

Четтер аразында съезд мурнуну чарыж чоруп турар. Оң мурнуку одурун саржаа кылыр четтин ажилчылары эгелээш. Ол четте беш чылдын планын болгаш хуула алган социалистиг хулаалгелерин ажык күүсөдүр турарлар ажилчыларын Галина Сустрикова, Светлана Уханова, Кызыл хоорай Советинин депутаты Нина Баршкова болгаш оон өскөлери-даа тамаа, раштырып болур.

Будурулгелер, хооруннарның шалыгы ажил-иш кол черин эгелээш. Олар бодурулгенин ажилчыны бедидеринге, продукцияны шынарын экиндеринге чогалдыгы үлүүн кичир турарлар. Тыва АССР-нин Дээди Советинин депутаты Ольга Захаровна Бюхкина коммунист күш-ажылдын шалыкчыларының бирээш. Ол партия дерлелерин башкарып, аппаратчыктар турар. Чангыс өскө оң чеди чыл ажилдаан. Ол ышкыш хурун ажилчылар Ракса Попова, Галина Шуктова, Галина Фалиева олар база махтадыг. Коммунист күш-ажылдык шалыкчылар.

ПОДСЕДАМГА МИТИНГ

БЕРЛИН. (СЭТА). Подсадамга хоорайның ажилчы чымырының болгаш социалистиг чурттарын армияларын 1800-чепсек талазы-биле — 80-ин акы-дуума өзү — дээр өөрелдиге кичиргилгези-биле барган дайынчыларының хуу мун кичир кичиргилгези митингиз болган.

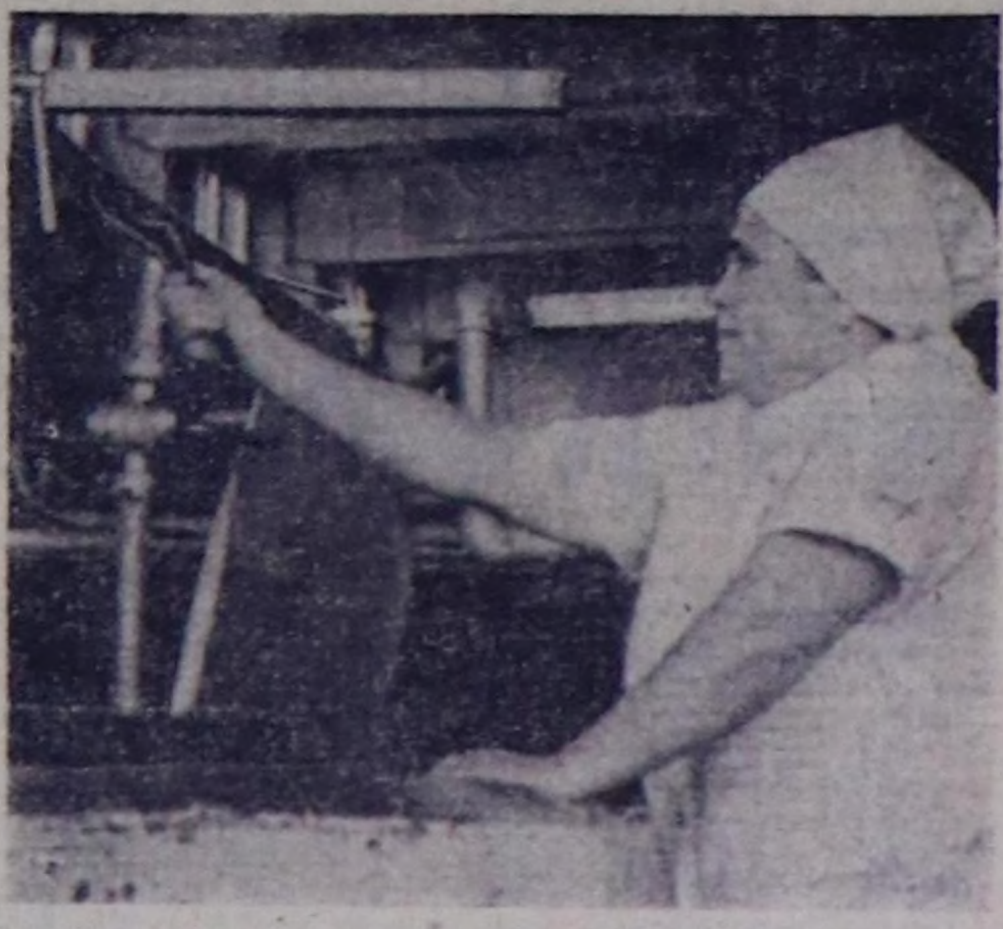
ГСЧП ТК-ның Чингине секретары, ГДР-нин Курье Чөвүлелиниң Парламенты, ГДР-нин өскө-даа партия болгаш күрүм удуруттуучулар, СЭКП ТК-ның Политбюро кеңгешчү, ССР-нин камгалат министры Совет Эгелелиниң Маршалы Д. Ф. Устинов акы-дуума чурттарын камгалат министрлерин ийдегир турган. Митингке чүе чугулааш.

Республиканын бедидеринче уланган чурттар хой. Берген пландан ажык чылда беш мун рубльдин сүт продукцияны бодурулгенин тургустурар. Түрүт каан чалдык сүтү ажилыг болгаш, рашкы, оон теориг кылып үндүрүн база бедик алган. Чарыкчыларын дорт хире чогалдыгы сапаларын бодурулгелерге ажиллап турар. Оон чылда 1,5 мун рубль камгалатны комбинат бедик алган.

О. ОХЕМЧИК.

ЧУРУКТАРДА: Кызылдың сүт комбинатының мурнакчы ажилчылары, беш чылдың шалыкчылары Людмила Чебогасова, Екатерина Табуева; аппаратчы, Тыва АССР-нин Дээди Советинин депутаты Ольга Захаровна Бюхкина.

Авторнун фотолары.

Э. Хонеккер Найрал, кады ажилдажыла болгаш дуулаа-жылда, дугайында Варшава кезээш 25 чылдар-дургузунда Совет Армияны болгаш дээр сыйып каттыкшык социалистг чепсектиг күштеринин айгы талазы-биле бузулбас болгаш дайынчы экиндер кылдыр, тайбынның болгаш бистин удуустарының айымы чок чоруунуң илетилген экиндер кылдыр шыңгыктарган деп оңалдып демдеглээш.

Тайбын болза, бүгү кичи төрелдетишин эрге-ажыктарына бо болгаш бистин организастыг дегелдиге херезинге бараан болур. Тайбынын болгаш бистин социалистг чалаал алышкычыларының камгалат дээр мунчанган моон сонгаларда кайгылыш чок турар бис — деп, ол чугулааш.

Европага рашкы-парогтиг чепсек хамаарышкан айлалыг талазы-биле чугулаашыкчыларын эрттер дугайында ол ышкыш Тей Екоро, пага чепсектиг күштерин болгаш чепсектиг күштеринин кызыр дугайында Совет Эгелелиниң сөөлү саналары херек кичирида ботг сапалар ботуп турар деп, дотор оңалдып демдеглээш. Ама-Атага байрымы уурага бодунуң чугулаашыкчы — Л. И. Бронин оңалдып демдеглээш ышкыш, боттарыныкы саналарына херезинге барыш талазы күрүселерин удуруттуучуларын манай турар бис. Тайбынын быжыкчаларыны, дегелдей байдалын кайгылыш чалаалык херектерге уткуштур баарыга бедик бис — олардан база оңу манай турар бис.

«Бо-чепсек талазы-биле — 80-ин акы-дуума өзү» деп өөрелдиге боттанышкыда пролетаржы интернационализм болгаш социалистг дайынчы демдеглээш деп, Э. Хонеккер түнүсчүлө чугулааш.

«Бо-чепсек талазы-биле — 80-ин акы-дуума өзү» дээр өөрелдиге оон эртин турар районунга баргаш, ГСЧП ТК-ның Чингине секретары, ГДР-нин Курье Чөвүлелиниң Парламенты, ГДР-нин өскө-даа партия болгаш күрүм удуруттуучулар, СЭКП ТК-ның Политбюро кеңгешчү,

ОРБИТАГА БЕШ АЙ ДУРГУЗУНДА

УЖУДУУШКУН БАШКАРАП ТӨП. СЭТА. Леонид Попов болгаш Валерий Рюмин Чер чогуунуң дегеминде беш ай ажык үениң дургузунда ажиллап турар.

Черниң ийрин хайгаараар болгаш чурунка тырттырар, ностостук материалдыг будурун өөренир болгаш змелгелоготтук шинчилелдеринин улуг хемчээлин олар орбитага узун хуусаалыг ужудуушкун үезинде күүсеткен.

«Салют-6» эртем-шинчилел комплекзинин оларның ажилдар хуу Москваны-биле эртенгенин 8 шактан эгелээш, кемизинин 23 шакта дооступ турар. Чимээ, эртенги шакта космоаватар сентябрь 9-та Совет Эгелелиниң мурнуу-барынын кезээш, чер кырын шинчилеп, чурунка тырттырган болгаш телевидение репортажын кылганар.

Хүнүнүң ийги чартында олар эртем-шинчилел болгаш ужудуушкун аппаратураларының системанын хыналдазын чурттан. Станцияга элээн каш септелге ажилдарын космоаватар база кылган.

Ужудуушкун башкарап удуруттулганы болгаш змилер ностас дегеминде Леонид Поповтун болгаш Валерий Рюмининин кайгышкыш шадимык ажилдар аргаларының, оларның кадыкчылыгының экизин, омак-халгунуң сеткил ханышкыкы-биле демдегелеп турар.

КУСКУ ЧЕР АНДАРЫЛГАЗЫ

Кааза ажил-агы ботурулгенин улам ыңай ажуу-генин магыдалааш, мал ажил дугенин ажилчыларын баалааш — таара болгаш мал чеминин дүжүдүн бедидер болур. А ол түл дээр-де агроэкономика аргаларын до-дуу-биле ажиллааш, оларны хажытпааш-дыр. Мааза черин аңдары кол ролду ойнап турар.

Белир 1981 чылдын таарылгазына бистин республикада 113,5 мун гектар чайгы черин аңдарып турган. Ол план 99,1 хуу күүсеткен.

Чайгы чер аңдары планнарын Бит-Хемин, Тавдынын, Кызыл районун, Барыны-Хемиктин ажилчыларын күүсөдүр алган. Ол районнарын механизаторлары ол аңдарган черин каш-даа катал болгашыраткан болгаш амгы үеде чалган чок аңдазын-биле чарыжып турар. Ыччангаш чары-чашкын суу өттүргөш дээр тургустурар, бот уншуга турар, бот уншуга турар.

Чамдык районнарын ажилчыларын удуруттуучулар, тугай эртенгенин чайгы чер аңдарылашкыч кичээлгенин сула салып келген. Улуг-Хем, Чөө-Хемчик болгаш Эрзин районнарын планнарын сентябрь үнүжү күүсөдүр шыдааша, а Бай-Тайга район чылда 52,4 хуу күүсөдүр. Ажил-агылардан «Совет Тыва», «Шекер», Карл Маркс аттыг совхозтарын аңдарган чери планының 60 хуузу бедик чепсек. Бо районнара кааза ажил-агы эртенгелерин болгаш совхозтар агрономдары таара, мал чемин, картофель болгаш нога өстүр дугайында чүпү ботуп турарлар.

Амгы үеде республикада дүжүт ажаалдаш түлүк, күсүк чер аңдарылашкыч эгелээш. Мынчан кол сорулга — саванын дугени ажаары болгаш черин дары аңдары. Күсүк чер аңдарылашкыч хуусааны черде узамдыктыр болгаш, хоруунуң чымын 10-12 градустан ажаажыраа доозары чугула.

Бо хүннерге чедир республикада 36,5 мун гектар таара, 31 мун савос кулачуларын, 50 мун гектар чалгыс чылдыг ситен ажааттыган. Күсүк чер аңдарылашкыч шуудал кирбөөш.

Күсүк чер аңдарылашкычын чугулаашыкчылар бодурулгенин чурттан. Чогуур үезинде шынары аңдарып күсүк черин дүжүдү чазын аңдарып турарлар.

СЭР-нин камгалат министры Совет Эгелелиниң Маршалы Д. Ф. Устинов, өөрелдигенин удуруттуучу — ГДР-нин национал камгалат министры армия генералы Г. Гофман, акы-дуума күрүселерин камгалат министрлер, Варшава Кезээленин киржикчилер күрүселерин Каттыкшык чепсектиг күштеринин Кол командачыны Совет Эгелелиниң Маршалы В. Г. Куликков олар башып хайгаарап көргөшөр.

БЕЛЕТКЕЛ
УЖУРАЖЫШКЫНЫ
МАДРИД. (СЭТА). Евро-пага аныма чок чорук болгаш кады ажилдажыла талазы-биле чөвүлү хуралын киржикчилер күрүселеринин төлөөкчелеринин Хельсинкиниң Түнел актызына негелдеске дүжүтүр бо чылдың ноябрь 11-де Мадридге чылдарар ужуражышкыны организастыгыныкы испан дайыскалдын Конгрессер орадуузул ботурунгу чүе ажиллашкан. Амгы үе-чазына сорулгазы — Мадридге кол ужуражышкыны эрттеринин негелдеске белеткээр. Хельсинки-

ний Түнел актызына ат салган бүгү 35 чурттуу төлөөкчелер белеткел ужуражышкыны ажиллашкан — киржил турар. СЭР-нин Испаниядагы элчиси Ю. В. Дубинин совет делегацияны баштап турар.

Мадридге ужуражышкыны ботелкел үе-чазы бедик делегацияны хой-ниитизинин болгаш массалыг информация чепсектеринин эң калбак солугураалын боттандырган. Оң ажилы чарыдары-биле Конгрессер орадуузул парлага албанын чангыт чор ботурузунин бүтү дигтеринден мун ажык журналисттер келгенин чугулааша-ла четтир.

Белеткел ужуражышкыны ажилыкчылыгына чүе чугулааш тура, Испанияны дашкык херектер министры Хосе Педро Пресс-Порка оон киржикчилерине байыр келгени болгаш Мадрид ужуражышкынының түнүсчелер тайбынны быжыгаларына база дегелдей кады ажиллажылааш улам калбартырга ийдегир бээр деп илетилген ийдегир.

Хельсинкин ботурунгу удуруттууга болгаш, база боттарыны харысалганы медереп

НИЕВ. Украинаның таара шалдарына ирүп культу-ларының дүжүдүн массалык-биле ажаап эгелээш. Республиканың төп болгаш соңгу тала-ны зоналарында кырыл-мара-ны дүжүдүн массалык-биле ажаап ап турар.

Хей колхозтар болгаш совхозтар ол культураны бедик дүжүдүн өстүрүп алган. Чернигов областың Нежинск райо-нуна Фрунзе аттыг колхоз-тук таарыжылары-гектар боду-рунден барык 30 центнер дү-жүтүтү ап турар. Кырыл-мара-ны күрүмге савар беш чыл планнаын ирүнүк ажил-агы-лары хуусаа бетинде күүсөт-кен. Ол культураны чарыжы-лык дөшкөлөдүргө арзаын практика кырында ажиллаш-кычкылына бедик дүжүт ал-дынган. Суперфосфат деп ий-нералдыг чөмүшкүчтүгенин хер-зунге сиңинтиришпаан, оду-ругларны калбартып тарыыр-арганы ында чөмүшкүчтүгө ажиллашкан. Одуругларны ала-баты таараан шөмү ажаар-ажылаары негелдескел.

Кырыл-мара сымы чөмүшкүч-бээр, оң шөмүшкүч чигир-арыларын экиндер чорук-дү-жүтүтү 30—40 хуу-чөмүр бе-диктен.

Часкы болгаш чайгы үеде ажаар-бойду таарышкан чок турган дээ болза, Винница, Кировград, Полтава област-нын колхозтары бир гектар-данна кырыл-мараңы 15—17 центнер дүжүдүн ап турар. Механизаторлар таара культу-раларының дүжүдүн ажаары-ышкыш, кырыл-мараңы база илатовчу методту ажиллап, аңгылай ажаап ап турар.

Чуртук эр арбын кырыл-мара өстүрүп Украинаның ма-аза ажил-ишчилери бо чылдын күрүмге ийи миллион ийи-терден хей кырыл-мара та-аразын саварын хулаалгенин.

КУСТАНАЙ. Казахстанның эң таараалык облазы — Кустана-йның таара бедиктенчилерин миллион тонна тааразын хулаал-ган. Күрүмге саткан бүгү таараңы барык шуптузу — бе-дик шынарлыг болгаш докта-тан, маадажыкында быныг сортуг кызыл-таас бөтүп ту-рар.

Чаз дүжүтүтү тааразын сават-кыч сөөртүрүп колхозтар-ның болгаш совхозтарын ме-ханизаторлары хандырып ту-рар. Агаар-бойдуштун байдалы таарыма чок, чыташкынын турга-даа, олар таара бастырылганын эртен чылдаа-зында дуген чорууп турар.

Злеваторларне болгаш таара хулаал алыр бодурулгелерине чаз дүжүтүтү тааразын чедир-тер талазы-биле шак санаар графикаларын таара бедикте-чилери болгаш автотранспорт бодурулгенин чарык чогал-дып тургускаш, кичээш-биле күүсөдүп турар. Хей чүе сөөртүрүш ум хире авто-поездилер тааразын ажиллап турар. Дуген чоруур чүе-чүс «камазтар» ол автопоездилер-нин составына бир ле дуга-рында ирбөөш. Аманарагай-нык автобурдулгелериндин келген А. Алексеевич удурт-кыч комсомолчу-анынтар-ның чөмөчөлөр биргады-принциптиг чеди «камазтар»-биле беш хонута барык он мун тонна тааразын дамыг-лаан.

Күрүмге таара савары үр-гүчүлүк турар.

(СЭТА).

бидишпаан, мында чымылган дегелеттер, Мадрид шуптуган Хельсинкиниң ийи-европа ая-вуст, хуралыны телептиг салгылашы болгаш тургуу дүжүтүтү ботурун арга-амгы чүлдерин кылар деп, ми-нистр медеткен.

ПРОФВИЛЕЛ
АЖЫЛДАКЧЫЛАРЫ
НЫН МАНИФЕСТИ
ЛИСАБОН. (СЭТА). Күш-ажылчы чоңуң болгаш ийи-ти-биле чурттуу эрге-ажы-ларынга таарышкан демократ-тыг политиканы чорудуу болгу-дег ийдегир чарыктар Порту-галия тургузары октябрь беш-те болур элчелдиг бүтү-ниги соңгулдаларга хандырып эрге-жок чугула деп, ол чурттуу профсоюз удуруттуучуларыны Setubal хоорайга болгаш ужу-ражышкынына хууш ала-дыган манифесте чугулааш.

«Ам болур соңгулдалар омаа ужу-дуулааш. Ол соңгулдалар каа болгаш португал ажаактыг чүе партияга-составын эвес, харык чурттуу ийдегилдиги келер үедеги орун база тоза-лар деп документке окса-лап демдеглээш.

